

Agnieszka Butor-Keler

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Wydział Zarządzania
Katedra Badań Konsumpcji
agnieszka.butor-keler@edu.uekat.pl

NOWE ZAGROŻENIA DLA KONSUMENTÓW WYNIKAJĄCE Z ROZWOJU FINTECH

Streszczenie: W artykule podjęto problematykę dynamicznego rozwoju FinTech, rozumianego jako innowacje w usługach finansowych oparte na nowoczesnych technologiach. Celem artykułu jest zwrócenie uwagi na zagrożenia dla interesów konsumentów wynikające z przemian w tym obszarze, będące w szczególności rezultatem niedostatecznej regulacji, ryzyka wykluczenia cyfrowego, asymetrii informacyjnej, zagrożeń dla prywatności i cyberprzestępczości. Zostały one ocenione na tle najbardziej charakterystycznych przejawów rozwoju FinTech. Przedmiotem analizy były także próby regulacji sektora FinTech w Polsce i na szczeblu Unii Europejskiej. W tym celu dokonano analizy najnowszego ustawodawstwa.

Słowa kluczowe: FinTech, konsument, ochrona konsumenta, rynek usług finansowych.

JEL Classification: D18.

Wprowadzenie

Innowacje na rynku finansowym oparte na nowoczesnych rozwiązaniach technologicznych, znane jako FinTech, podlegają w ostatnim czasie dynamicznemu rozwojowi. Znajduje on odzwierciedlenie w tworzeniu nowych, zaawansowanych produktów i instrumentów finansowych, jak również rozwijaniu już istniejących rozwiązań stosowanych w sektorze finansowym.

Temat ten budzi coraz większe zainteresowanie zarówno specjalistów czy naukowców, jak i organów nadzorczych oraz prawodawców. Wynika ono z dostrzeżonych szans i perspektyw, jakie FinTech niesie dla rynku finansowego i całej gospodarki, ale także zagrożeń, które wynikają z jego szybkiego, częściowo niekontrolowanego rozwoju.

Celami niniejszego artykułu są ustalenie zakresu pojęcia „FinTech” oraz jego głównych przejawów, a także przedstawienie znaczenia rozwoju FinTech dla rynku finansowego oraz ustalenie, czy niesie on zagrożenie dla interesów konsumentów, a jeżeli tak, to jakie. Jednocześnie ustaleniu zagrożeń dla konsumentów towarzyszyć będzie ogólne zarysowanie korzyści, które rozwój FinTech może przynieść. Ponadto przedstawione zostaną działania podejmowane przez organy państwa, jak również instytucje międzynarodowe, przede wszystkim unijne, zmierzające do uregulowania poszczególnych aspektów FinTech.

1. Idea FinTech

Innowacje na rynku usług finansowych są stałym elementem rozwoju i zwiększania jakości oferowanych usług. Mają one służyć konsumentom jako narzędzia, które w łatwy i szybki sposób pozwolą na realizację usług. Transformacja technologiczna ma przyciągnąć klientów produktami, które będą coraz bardziej przejrzyste, wydajne oraz przyjazne dla użytkownika w stosunku do dotychczas dostępnych.

W ostatnim czasie powstaje coraz więcej raportów na temat funkcjonowania FinTech, czego przykładem może być *Raport z prac Zespołu roboczego ds. rozwoju innowacji finansowych (FinTech)* [Komisja Nadzoru Finansowego, 2017]. Sama idea FinTech (*Financial Technology*) wywodzi się z połączenia dwóch uzupełniających się dziedzin: usług finansowych i rozwiązań zaawansowanych technologii. Dla prawidłowego zilustrowania pojęcia FinTech warto odwołać się do kilku definicji, bowiem nie jest ono rozumiane jednoznacznie. Jedną z definicji podaje oksfordzki słownik, w którym zakresem tego pojęcia objęto programy komputerowe i inne technologie wykorzystywane do wspierania lub umożliwiania usług bankowych i finansowych [www 1].

Z kolei zgodnie z raportem *Financial Stability Implications from FinTech Supervisory and Regulatory Issues that Merit Authorities Attention*, opracowanym przez Financial Stability Board [2017], FinTech to finansowo innowacyjne działania wspierane nowoczesną technologią, które mogą skutkować nowymi modelami biznesowymi, aplikacjami, procesami lub produktami o powiązonym wpływie na rynki finansowe oraz instytucje i świadczenie usług finansowych. Dokument wskazuje, że pojęcie to powinno być rozumiane w dwóch aspektach: szerokim – do opisanie szerokiej gamy innowacji, oraz wąskim – dla indywidualnych innowacji.

FinTech definiuje się także jako nową kategorię parabanków, która stanowi swoistego rodzaju konkurencję dla instytucji bankowych, współpracując bądź

konkurując z nimi [Szpringer, 2017c]. Wydaje się jednak, że ograniczenie FinTech do działalności parabankowej stanowi nadmierne zawężenie zakresu tego pojęcia, co wynika z przedstawionych w dalszej części publikacji zastosowań FinTech.

Zgodnie z Rezolucją Parlamentu Europejskiego z dnia 17.05.2017 r. w sprawie FinTech: wpływ technologii na przyszłość sektora finansowego „technologia finansowa (FinTech) powinna być rozumiana jako umożliwienie finansowania lub jego zapewnienie za pośrednictwem nowych technologii oraz że ma ona wpływ na cały sektor finansowy i wszystkie jego segmenty, od bankowości po ubezpieczenia, fundusze emerytalne, doradztwo w zakresie inwestycji, usługi płatnicze i infrastruktury rynkowe” [Rezolucja Parlamentu Europejskiego..., 2017].

Zdaniem W. Szpringera [2016, s. 57] „Fin-Tech to nie tylko hasło, lecz także pojawiające się możliwości, by zmienić sektor finansowy, kwestionować istniejące modele biznesowe, usługi, a także regulacje. Fin-Tech dotyczy łączenia usług finansowych oraz cyfrowych i coraz bardziej zindywidualizowanych technologii w większym stopniu wykorzystujących bazy danych (big data)”.

Pierwszych wzmianek o FinTech można doszukiwać się na przełomie lat 40. i 50. XX w., kiedy to pojęcie nie było jeszcze nazwane. Pojawienie się pierwszej karty płatniczej o zasięgu lokalnym, emitowanej przez Flatbush National Bank, datuje się na rok 1947 [Kuchciński, 2013], zaś pierwszego bankomatu na świecie – na rok 1964 (amerykański First Pennsylvania Bank) [Folwarski, 2016]. Dalszy rozwój technologii, w tym informatycznej i telekomunikacyjnej, zaczął wpływać na wzrost roli nowoczesnych urzędzeń w świadczeniu usług finansowych; zjawisko to potęgowało również upowszechnienie Internetu [Schulte, Liu, 2018].

Od początku lat 90. XX w. Internet rewolucjonizował sposób myślenia, komunikację, dostęp do informacji oraz możliwość szybkiego korzystania z aplikacji. Rozkwit FinTech w obecnym rozumieniu wiąże się z upowszechnieniem smartfonów oraz masowym rozpowszechnianiem się nowych usług online [Solarz, 2017].

FinTech rewolucjonizuje usługi finansowe, a do przykładów jego wykorzystania należy zaawansowana bankowość transakcyjna i relacyjna, jak m.in. wirtualne waluty (kryptowaluty) i blockchain (sieć umożliwiająca bezpośrednią współpracę urzędzeń sieciowych) [Deloitte, 2017], nowe cyfrowe systemy doradcze i transakcyjne, crowdfunding, pożyczki peer-to-peer (P2P) oraz mobilne systemy płatności [Zalan, Toufaily, 2017]. Wiele z tych rozwiązań pozwala na optymalizację kosztów oraz czasu [www 2].

2. Rozwój FinTech a przemiany na rynku usług finansowych

Przeobrażenia technologiczne wpływają na duże zmiany w sektorze usług bankowych. Sprzyjają temu zwiększenie zasięgu usług świadczonych dla konsumenta, ich dostępność, łatwość, a niejednokrotnie możliwość szybkiego podejmowania decyzji. FinTech staje się też drogą do zwiększenia atrakcyjności świadczonych usług i tworzenia przewagi konkurencyjnej nad pozostałymi podmiotami.

FinTech może stanowić element działalności banków i innych tradycyjnych instytucji finansowych, ale również osobny rodzaj działalności prowadzonej przez wyspecjalizowane podmioty, co z kolei prowadzi do powstania odrębnego sektora w ramach branży usług finansowych. Firmy FinTech cechują kreatywność, szybkość działania, elastyczność i umiejętność dostosowania się do potrzeb konsumenta. Zdolność do szybkiej reakcji na zmiany pozwala na wdrażanie nowoczesnych technologii oraz spełnianie bieżących oczekiwań klientów [Lee, 2018]. Wydaje się, że w dającej się przewidzieć perspektywie czasowej firmy FinTech nie zastąpią banków, jednak możliwa współpraca pomiędzy tymi podmiotami mogłaby pozwolić na osiągnięcie efektów korzystnych dla klientów i całej gospodarki.

Innowacje finansowe mają różnoraki charakter. Można wskazać nowe formy znanych już usług czy instrumentów finansowych, ale również całkowicie nowe produkty. Przykładem pierwszej grupy innowacji jest bankowość internetowa i coraz większe możliwości, które daje ona klientom. Z kolei przykładem nowego rozwiązania (trudno bowiem w tym przypadku mówić o produkcie) są kryptowaluty, które w ostatnim czasie stały się niezwykle popularne, co rodzi określone konsekwencje; niektóre z nich zostaną przedstawione w dalszej części artykułu.

Kolejnym istotnym zagadnieniem nierozzerwalnie związanym z pojęciem „FinTech” jest technologia blockchain, czyli swego rodzaju księga rozrachunkowa zawierająca listę transakcji, a przy tym stanowiąca system transakcyjny [Piech, red., 2017]. Szczególne znaczenie ma ona w obrocie kryptowalutami, przede wszystkim z uwagi na wysoki poziom bezpieczeństwa, który zapewnia.

Transformacja cyfrowa jest coraz ważniejsza dla banków i choć wiele z nich już jest zaawansowanych technologicznie, to nie ulega wątpliwości, że firmy FinTech mogą rozwijać swoją działalność szerzej, szczególnie w obszarach, które nie są w pełni uregulowane (ich standardy są otwarte). Jak wskazuje W. Szpringer [2017a], przykładem tego rodzaju standardów jest system płatności, gdzie otwarte API wymusza Dyrektywa PSD2 [Dyrektywa Parlamentu Eu-

ropejskiego i Rady (UE)..., 2015]. Dalej W. Szpringer [2017a] zwraca uwagę na możliwość ograniczenia hermetyczności, jaką cechuje się środowisko bankowe, pozostawiając do dyspozycji konsumenta np. jedną platformę usługową w postaci BLIK.

Sama Dyrektywa PSD2 jest z pewnością najważniejszym aktem prawnym regulującym europejski rynek płatności, a jednym z jej celów staje się możliwość dopuszczenia niezależnych dostawców usług płatniczych, czyli tzw. TPP (*Third Party Provider*), oczywiście za wcześniej uzyskanym zezwoleniem, przy czym jest ono wydawane na mniej restrykcyjnych warunkach niż w przypadku tradycyjnych instytucji płatniczych. TPP może działać w dwóch obszarach: w zakresie usług typu AIS (*Account Information Service* – usługi dostępu do informacji o rachunku), czyli inicjowania transakcji płatniczej, oraz PIS (*Payment Initiation Service* – inicjowania transakcji płatnicze), rozumianych jako usługi dostępu do informacji o rachunku [Szpringer, 2017b]. Nie oznacza to jednak, że firmy te nie powinny być i nie będą poddane dalszym regulacjom prawnym: z jednej strony po to, by wyrównać szanse podmiotów działających w sektorze finansowym, zaś z drugiej, by dbać o interesy i bezpieczeństwo uczestników tego rynku oraz stabilność systemu finansowego.

3. Zagrożenia dla interesów konsumentów wynikające z rozwoju FinTech

Rozwój FinTech generuje nowe rodzaje ryzyka dla konsumentów. Część z nich może już zostać zidentyfikowana i nazwana, natomiast kolejne mogą pojawić się wraz z rozwojem FinTech i na tym etapie ich ustalenie może być jeszcze niemożliwe. Trudno bowiem przewidzieć, jakie będą kolejne rozwiązania technologiczne w branży bankowej oraz w jaki sposób będą one wpływać na pozycję konsumenta.

Należy wskazać, że rozwój FinTech może mieć także walor pozytywny dla ochrony prawa i interesów konsumentów. W szczególności ułatwia on dostęp do produktów finansowych, w tym również nowych, innowacyjnych, które w większym stopniu mogą odpowiadać potrzebom klientów. W. Szpringer [2017b, s. 18] wskazuje nawet w kontekście rozwoju FinTech, że „przełomowa innowacja wprowadza najczęściej nową wartość dla konsumenta, nowy element w łańcuchu wartości”. Pisząc o zagrożeniach wynikających z rozwoju FinTech, należy zatem mieć na uwadze, że z samej swej istoty zjawisko to jest pozytywne.

Tym pozytywnym aspektem FinTech odpowiadają pewne zagrożenia dla konsumentów. Wiele z tych zagrożeń wymieniono w Opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego [2017a] *Cyfryzacja i innowacyjne modele*

biznesowe w europejskim sektorze finansowym – skutki dla zatrudnienia i klientów. Należą do nich m.in.:

- pojawienie się skomplikowanych i nieprzejrzystych produktów finansowych,
- problemy związane z przekazaniem klientowi informacji o produktach i związanych z nimi ryzykach,
- niepodleganie niektórych instytucji finansowych lub oferowanych przez nie produktów pod regulacje rynku finansowego oraz nadzór instytucji państwowych, a także niepewność prawa związana z brakiem regulacji dostosowanych do działalności nowych podmiotów,
- zagrożenia związane z bezpieczeństwem cybernetycznym,
- ryzyko dyskryminacji lub wykluczenia związane z brakiem odpowiednich umiejętności cyfrowych, zwłaszcza u osób starszych lub ubogich (2017/C 246/02).

Opisane zagrożenia dla interesów konsumentów zostały sformułowane dość ogólnie i nie odnoszą się do konkretnych rozwiązań oraz produktów FinTech. Niewątpliwie jednak szczególnie istotne ryzyko generują tzw. kryptowaluty, wśród których najpopularniejszą jest Bitcoin (87% łącznej kapitalizacji kryptowalut) [Sobiecki, 2015]. Stanowią one instrument z jednej strony w dużej mierze nieobjęty nadzorem instytucji państwa, a z drugiej generujący ryzyka związane z cyberprzestępczością. Zagrożenia w tym obszarze są tym większe, że przeciwdziałanie ewentualnym nieprawidłowościom wymaga nie tylko odpowiednich regulacji prawnych, ale również specjalistycznej wiedzy oraz zasobów technicznych (zwłaszcza informatycznych) po stronie organów, których zadaniem jest zapobieganie im lub ściganie sprawców przestępstw. Zagrożenia związane z obrotem kryptowalutami zwróciły uwagę Komisji Nadzoru Finansowego, która przeprowadziła kampanię informacyjną mającą na celu zwrócenie uwagi na te ryzyka [www 3].

Kolejne ryzyko wynika z braku powszechnej akceptowalności kryptowalut i w efekcie niespełniania przez nie funkcji środka płatniczego oraz wymiany (brak waloru waluty transakcyjnej) [Michalczyk, 2018]. Brakuje jednolitego unormowania tego zagadnienia w Polsce i na świecie. Niektóre państwa, np. Niemcy, uznały kryptowaluty za w pełni legalne, zaś inne państwa, m.in. Ekwador, Islandia, Indonezja, Rosja i Wietnam, ze względu na zbyt wysokie ryzyko nie przyjęły ich do swojego porządku prawnego.

Ostrożność instytucji publicznych, w tym banków centralnych, wobec Bitcoina i innych kryptowalut, spowodowana jest również m.in. obawą o ograniczenie skuteczności polityki monetarnej, a w konsekwencji powstanie alternaty-

wy dla pieniądza tradycyjnego. Obawa przed zaburzeniami międzynarodowych systemów finansowych mogłaby dodatkowo ograniczyć zaufanie konsumentów do instytucji finansowych [Michalczyk, 2018].

Jak wspomniano, w przyszłości zapewne pojawią się nowe rozwiązania technologiczne na rynku finansowym, które będą generować dalsze ryzyka. Niewątpliwie jednak będą one wynikać z całkowicie nowego charakteru oraz skomplikowania produktów i instrumentów finansowych, jak również z wykluczenia cyfrowego części klientów, przy czym wraz z rosnącym zaawansowaniem produktów i technologii wykluczenie to może dotyczyć coraz szerszych grup klientów, nie wyłącznie seniorów czy osób o niskim kapitale intelektualnym, społecznym i kulturowym. Rozwój technologii oraz produktów finansowych jest tak szybki, że osoby, które nie zajmują się bezpośrednio daną dziedziną, w praktyce nie są w stanie przewidzieć ryzyk z nią związanych, nawet jeżeli same są wysoko wykwalifikowanymi specjalistami.

Natomiast ryzyko wynikające z niewystarczającej regulacji z czasem będzie ograniczone, ponieważ organy państwa, jak również instytucje unijne, już podejmują działania zmierzające do przeciwdziałania zagrożeniom wynikającym z rozwoju FinTech. Działania te zostaną szerzej opisane w dalszej części publikacji. Z całą pewnością jednak ryzyko niewystarczającej regulacji, a także niedostatecznego nadzoru, nie zostanie wyeliminowane zupełnie, ponieważ z natury rzeczy regulacje prawne pojawiają się dopiero w odpowiedzi na zidentyfikowane problemy. Niedostosowanie zakresu regulacji do wyzwań związanych z rozwojem FinTech jest zresztą widoczne już teraz; dowodem na uświadomienie sobie tego faktu przez instytucje Unii Europejskiej jest chociażby wspomniana opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego.

Oprócz przedstawionych zagrożeń można wskazać także inne. Należą do nich m.in. zagrożenie prywatności klientów [Harasim, Niczyporuk, 2017], wiążące się z nadużyciami w stosowaniu praktyk marketingowych, a także niedostosowanie modeli ryzyka do nowych produktów finansowych, które może prowadzić do oferowania klientom produktów nieadekwatnych do ich możliwości finansowych (co stanowi pewnego rodzaju paradoks, gdyż w założeniu produkty FinTech powinny być możliwie spersonalizowane) [Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny, 2017b].

Zagrożenia współczesnego konsumenta w związku z rozwojem nowych technologii opisał w publikacji *Świat cyfrowych finansów ryzyka i zagrożenia* Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) [2018], wskazując te, które w jego ocenie mogą stwarzać największe zagrożenie wraz z rozwojem nowych technologii. Dotyczą one m.in. rozwoju rynku Forex, wymagającego

specjalistycznej wiedzy, której konsument może nie posiadać. W Internecie znaleźć można wiele fałszywych platform, przy korzystaniu z których może dojść do nadużyć i oszustw, czego skutkiem może stać się nawet utrata środków przez konsumenta. Dodatkowo platformy zagraniczne spoza obszaru UE są wyłączone spod nadzoru organów polskich i unijnych. Konsumentom są również kuszeni nadzwyczaj wysokimi stopami zwrotu uzyskiwanymi w szybki sposób; w tym celu organizuje się agresywne kampanie reklamowe i promocje, na które narażony jest zwłaszcza niedoświadczony konsument. Komunikaty na ten temat opublikowały Najwyższa Izba Kontroli [2016] i Komisja Nadzoru Finansowego [www 4], która wydała również wiele raportów na temat funkcjonowania rynku Forex, czego przykładem może być publikacja *Rynek Forex. Zagrożenia i prawa uczestników nieprofesjonalnych. Poradnik klienta usług finansowych* [Bąk, Piętrzyk, 2018].

Kolejnymi obszarami zagrożeń wymienionymi w raporcie UOKiK są inwestycje alternatywne, np. w złoto, kamienie szlachetne czy dzieła sztuki – gdzie w szczególności trudno o wycenę oferowanych dóbr – ale i crowdfunding, czyli nowoczesne pozyskiwanie kapitału, w ramach którego trudno o ocenę ryzyka inwestycyjnego.

Obserwując stały rozwój FinTech, znacznie przyspieszającego procedowanie spraw konsumenta, podmioty z sektora finansowego dostrzegły potrzebę szybkiego rozwoju swoich usług. Wydaje się, że funkcjonowanie banków w dotychczasowej formie będzie wkrótce niemożliwe. Zrewolucjonizowanie bankowości i otwarcie się banków na nowe obszary oraz przejęcie znacznej części sektora przez firmy FinTech przy braku wystarczających regulacji będzie stanowiło istotne zagrożenie dla interesów konsumenta na rynku usług finansowych i może przyczynić się do nadużyć ze strony tych instytucji [Buszko, Krupa, Sa-
dłakowski, red., 2017].

4. Wybrane działania organów państwa i Unii Europejskiej w celu przeciwdziałania ryzykom dla konsumentów w związku z rozwojem FinTech

Zagadnienie rozwoju innowacyjności na rynku usług finansowych jest przedmiotem zainteresowania organów wielu państw oraz Unii Europejskiej. Co prawda innowacje w finansach nie są czymś nowym, jednak tempo ich rozwoju, a także inwestycje w ten sektor są coraz większe i wymagają reakcji władz publicznych. Wynika to z faktu, że jak wskazano, rozwój innowacyjnych zjawisk na rynku usług finansowych może stanowić źródło zagrożeń dla współczesnego

konsumenta, podważając jego zaufanie do instytucji finansowych, co w konsekwencji odbije się na stabilności systemu finansowego. Po doświadczeniach kryzysu finansowego lat 2008-2009 władze są wyczulone na wszelkie rodzaje ryzyka, mogące skutkować poważnymi konsekwencjami dla całej gospodarki. Stąd istnieje świadomość konieczności podjęcia działań regulacyjnych w celu ochrony interesów konsumentów i inwestorów oraz integralności rynku, zwłaszcza w obszarze przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Znaczenie mają również inne dobra, które podlegają ochronie prawnej, jak np. prywatność, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony danych osobowych.

FinTech to zagadnienie dyskutowane również na szczeblu ponadnarodowym, np. w ramach grupy G20. Jest ono przedmiotem zainteresowania Komisji Europejskiej. W Komunikacie Komisji Europejskiej z dnia 8.03.2018 r. *Plan działania w zakresie technologii finansowej: w kierunku bardziej konkurencyjnego i innowacyjnego europejskiego sektora finansowego* wskazano, że „Komisja ma swój wkład w dyskusje polityczne w Radzie Stabilności Finansowej oraz na innych forach międzynarodowych”. W tym samym dokumencie wskazano również, że poza Europą organy nadzorcze tworzą ośrodki FinTech, jak również że opracowywane są tam eksperymentalne ramy regulacyjne dla innowacyjnych firm. Te rozwiązania oraz wystosowane przez Radę Europejską i Parlament Europejski wezwania, skłoniły Komisję Europejską do podjęcia konkretnych działań odpowiadających na potrzeby wynikające z rozwoju FinTech. Ich efektem jest m.in. wniosek Komisji o uchwalenie Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady, zmieniającego m.in. rozporządzenia regulujące działanie instytucji finansowych (dokument z dnia 12.09.2018 r.).

Zagrożenia wynikające z rozwoju FinTech zostały dostrzeżone przez Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (dalej: EUNB), który podjął się monitorowania nowej działalności finansowej [Discussion Paper on the EBA's Approach..., 2017]. Kompetencje EUNB pozwalają na przyjmowanie wytycznych i zaleceń oraz udzielanie porad Parlamentowi Europejskiemu, Radzie i Komisji w celu promowania bezpieczeństwa i solidności rynków, konwergencji praktyk regulacyjnych i nadzorczych oraz osiągnięcia skoordynowanego podejścia do regulacyjnego i nadzorczego traktowania nowych lub innowacyjnych działań finansowych.

Dynamicznemu rozwojowi FinTech bacznie przygląda się również Komisja Nadzoru Finansowego. Dostrzega ona wykorzystanie w sektorze finansowym innowacji, które sprzyjają tworzeniu przewagi konkurencyjnej, zaś ze strony konsumentów trend korzystania ze zdalnych kanałów elektronicznych, głównie urządzeń mobilnych oraz Internetu. Wraz z rozwojem technologii KNF zwraca

również uwagę na konieczność dbałości o bezpieczeństwo oraz rozwój narzędzi chroniących konsumenta [www 5].

Zagrożenia związane z rozwojem rynku finansowego i brakiem wystarczających narzędzi ochrony konsumenta skłoniły Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, Ministerstwo Finansów i Ministerstwo Rozwoju do wyodrębnienia zupełnie nowego Zespołu roboczego ds. rozwoju innowacji finansowych (FinTech). Celem utworzenia zespołu, w skład którego weszło dwudziestu dwóch członków – przedstawicieli instytucji publicznych i rynku – była analiza zagrożeń wynikających z rozwoju innowacyjnych usług oraz barier, z którymi mogą się zetknąć uczestnicy rynku.

W efekcie działań podjętych w trakcie prac Zespół wydał konkretne zalecenia. UKNF podjął następnie decyzję o powołaniu komórki organizacyjnej ds. rozwoju innowacji finansowych, jak również o wprowadzeniu koncepcji Innovation Hub, będącej procedurą informacyjno-szkoleniową. Dalsze prace oraz działania licencyjne i rejestrowe opisano w specjalnie w tym celu utworzonym serwisie internetowym KNF, który ma spełniać również funkcję informacyjną w zakresie rozwoju i regulacji FinTech [Komisja Nadzoru Finansowego, 2017].

Z kolei Ministerstwo Finansów w oparciu o pracę Zespołu stworzyło projekt nowelizacji ustawy o usługach płatniczych oraz niektórych innych ustaw, przyjętej następnie w procedurze legislacyjnej (Dz.U. z 2018 r., poz. 1075), której przepisy umożliwiły funkcjonowanie tzw. małych instytucji płatniczych. Zmiana przepisów służyła wdrożeniu przepisów Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 z dnia 25.11.2015 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego, zmieniającej Dyrektywy 2002/65/WE, 2009/110/WE, 2013/36/UE i Rozporządzenie (UE) nr 1093/2010 oraz uchylającej dyrektywę 2007/64/WE (tekst mający znaczenie dla EOG; Dz.U. L 337/35 z 23.12.2015 r.), której zasadniczym celem było zapewnienie ochrony konsumentom przed nadużyciami finansowanymi w obrocie bezgotówkowym, w szczególności poprzez zapewnienie im dostępu do niezbędnych informacji przed zawarciem umowy o usługę płatniczą.

Regulacje w obszarze FinTech wdrażały również Ministerstwa Rozwoju oraz Cyfryzacji. Jedną z nich jest modyfikacja przepisów w przedmiocie współpracy pomiędzy podmiotami nadzorowanymi a dostawcami usług, obejmujących usługi outsourcingu. Kolejnym zagadnieniem stało się przygotowanie rozwiązań opartych na Cloud Computing, w zakresie których nadzór i analizę prowadził UKNF, opisanych w *Raporcie z prac Zespołu roboczego ds. rozwoju innowacji finansowych (FinTech)* [Komisja Nadzoru Finansowego, 2017]. Dzięki temu

rozwiązaniu konsumenci mogą korzystać z bezpieczniejszych, tańszych i dostępniejszych rozwiązań i usług.

Paradoksalnie istotnym wyzwaniem, przed którym stoi ustawodawca oraz instytucje nadzoru, jest uniknięcie nadmiernej regulacji rynku FinTech. W listopadzie 2017 r. wspomniany Zespół roboczy ds. rozwoju innowacji finansowych (FinTech) wydał obszerny *Raport z prac Zespołu roboczego ds. rozwoju innowacji finansowych* (FinTech) [Komisja Nadzoru Finansowego, 2017], którego zasadnicza część była poświęcona identyfikacji i analizie barier w rozwoju innowacji finansowych w Polsce. Wskazano w nim aż 14 głównych barier, w tym tzw. goldplating, czyli nadmiernie restrykcyjny charakter przepisów krajowych w stosunku do przepisów unijnych oraz nadmierne i uciążliwe obowiązki sprawozdawcze. Jednocześnie jednak zwrócono w nim uwagę na działania podjęte już wówczas w celu eliminacji barier; z czasem usuwano lub ograniczono kolejne bariery, chociażby w drodze wspomnianej ustawy nowelizującej ustawę o usługach płatniczych.

Podsumowanie

Pojęcie „FinTech” jest rozumiane niejednolicie, niemniej jednak ogólnie można je odczytywać jako innowacyjne usługi i rozwiązania finansowe oparte na nowoczesnych rozwiązaniach technologicznych. Obserwowany w ostatnich latach dynamiczny rozwój FinTech znajduje odzwierciedlenie w przeobrażeniach oferty usług świadczonych przez tradycyjne podmioty sektora finansowego, jak również w powstawaniu nowych podmiotów wyspecjalizowanych we wdrażaniu i oferowaniu innowacyjnych rozwiązań finansowych.

Rozwój FinTech może rodzić korzyści dla konsumentów, gdyż pozwala na poszerzenie i spersonalizowanie oferty usług, jak również ułatwia dostęp do produktów. Wiąże się on jednak z zagrożeniami dla interesów konsumentów, wynikającymi z takich czynników, jak niedostateczna regulacja, ryzyko wykluczenia cyfrowego i niedostateczna informacja, a także zagrożenia dla prywatności i cyberprzestępczość.

Wymienione zagrożenia zostały dostrzeżone przez instytucje w wielu krajach rozwiniętych. W ramach Unii Europejskiej podjęto działania zmierzające do uregulowania rynku FinTech, przy jednoczesnym wykorzystaniu możliwości rozwoju sektora finansowego, który może on zapewnić. Również polskie instytucje, w szczególności Komisja Nadzoru Finansowego oraz niektóre ministerstwa, podejmują działania mające na celu z jednej strony zmniejszenie barier

w rozwoju FinTech, a z drugiej zabezpieczenie interesów konsumentów i uniknięcie powstania bańki spekulacyjnej.

Działania podejmowane przez organy publiczne z natury rzeczy nie mogą nadążać za innowacjami, jednak niezmiernie istotne jest, aby zjawisko niedostatecznej regulacji było ograniczone do minimum. Stąd pozytywnie należy ocenić działania polegające na tworzeniu organów, głównie o charakterze analitycznym i doradczym, których zadanie to bieżąca analiza problematyki FinTech oraz proponowanie rozwiązań legislacyjnych i nadzorczych w tym obszarze. Należy również docenić fakt, iż władze publiczne mają świadomość tego, że regulacja rynku nie może mieć charakteru nadmiernego, ograniczającego jego rozwój.

Literatura

- Bąk J., Pietrzyk W. (2018), *Rynek Forex. Zagrożenia i prawa uczestników nieprofesjonalnych. Poradnik klienta usług finansowych*, Komisja Nadzoru Finansowego, Warszawa.
- Buszko M., Krupa D., Sadłakowski D., red. (2017), *Perspektywa, wyzwania współczesnych finansów i gospodarki*, t. 2, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń.
- Deloitte (2017), *Technologia Blockchain i jej potencjał w podatkach*, https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/pl/Documents/Reports/pl_Blockchain-technology-and-its-potential-in-taxes-2017-PL.PDF (dostęp: 15.10.2018).
- Discussion Paper on the EBA's Approach to Financial Technology (FinTech) (2017), EBA/DP/2017/02.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 z dnia 25.11.2015 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego, zmieniająca Dyrektywy 2002/65/WE, 2009/110/WE, 2013/36/UE i Rozporządzenie (UE) nr 1093/2010 oraz uchylająca Dyrektywę 2007/64/WE (tekst mający znaczenie dla EOG), Dz.U. L 337/35 z 23.12.2015 r.
- Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (2017a), *Cyfryzacja i innowacyjne modele biznesowe w europejskim sektorze finansowym – skutki dla zatrudnienia i klientów*, 2017/C 246/02, Dz.Ur.UE L C-246/8.
- Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (2017b), *Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie śródkresowego przeglądu planu działania na rzecz unii rynków kapitałowych*, COM(2017), 292 final.
- Financial Stability Board (2017), *Financial Stability Implications from FinTech Supervisory and Regulatory Issues that Merit Authorities' Attention*.
- Folwarski M. (2016), *Czynniki wpływające na rozwój sieci bankomatów w krajach Europy Środkowej*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu”, nr 451, s. 89-98.

- Harasim J., Niczyporuk A. (2017), *Zagrożenia interesów konsumenta związane z korzystaniem z rachunku bankowego i sposoby ich ograniczania*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach”, nr 339, s. 71-94.
- Komisja Nadzoru Finansowego (2017), *Raport z prac Zespołu roboczego ds. rozwoju innowacji finansowych (FinTech)*.
- Komunikat Komisji Europejskiej z 8.03.2018 r., Plan działania w zakresie technologii finansowej: w kierunku bardziej konkurencyjnego i innowacyjnego europejskiego sektora finansowego, COM(2018), 109 final.
- Kuchciński A. (2013), *Rynek kart płatniczych w Polsce*, „Kwartalnik Naukowy Uczelni Vistula”, nr 4(38), s. 103-115.
- Lee I. (2018), *Fintech: Ecosystem, Business Models, Investment Decisions, and Challenges*, „Business Horizons”, Vol. 61, Iss. 1, s. 35-46.
- Michalczyk W. (2018), *Bariery rozwoju bitcoina jako nowej formy pieniądza międzynarodowego*, „Ekonomia XXI wieku”, nr 1(17), s. 41-67.
- Najwyższa Izba Kontroli (2016), *Ochrona praw nieprofesjonalnych uczestników rynku walutowego*, Informacje o kontroli P/16/007, Forex, kantorów internetowych i rynku walut wirtualnych, Departament Budżetu i Finansów.
- Piech K., red. (2017), *Podstawy korzystania z walut cyfrowych*, Instytut Wiedzy i Innowacji, Warszawa.
- Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 17.05.2017 r. w sprawie FinTech: wpływ technologii na przyszłość sektora finansowego, 2016/2243(INI).
- Schulte P., Liu G. (2018), *FinTech is Merging with IoT and AI to Challenge Banks: How Entrenched Interests Can Prepare*, „The Journal of Alternative Investments”, Vol. 20(3), s. 41-57, <https://doi.org/10.3905/jai.2018.20.3.041>.
- Sobiecki G. (2015), *Regulowanie kryptowalut w Polsce i na świecie na przykładzie Bitcoina: status prawny i interpretacja ekonomiczna*, „Problemy Zarządzania”, nr 13/3(1), s. 144-163.
- Solarz M. (2017), *FinTech – innowacje usług finansowych*, „Prace Naukowe Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości z siedzibą w Wałbrzychu”, nr 43(4), s. 233-250.
- Szpringer W. (2016), *Fin-Tech – nowe zjawisko na rynku usług finansowych*, „e-mentor”, nr 2(64), s. 56-69, <http://dx.doi.org/10.15219/em64.1240> (dostęp: 27.10.2018).
- Szpringer W. (2017a), *FinTech – konkurencja a regulacja na rynku usług finansowych* [w:] W. Rogowski (red.), *Regulacje finansowe. FinTech – nowe instrumenty finansowe – resolution*, C.H. Beck, Warszawa, s. 3-27.
- Szpringer W. (2017b), *Kierunki regulacji sektora fin-tech na rynku usług finansowych*, Ośrodek Badań i Analiz Systemu Finansowego Alterum, Warszawa, <http://alterum.pl/uploaded/Szpringer%20full%20last.pdf> (dostęp: 27.10.2018).
- Szpringer W. (2017c), *Nowe technologie a sektor finansowy. FinTech jako szansa i zagrożenie*, Poltext, Warszawa.

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (2018), *Świat cyfrowych finansów ryzyka i zagrożenia*, <https://uokik.gov.pl/download.php?plik=21398https://uokik.gov.pl/download.php?plik=21398> (dostęp: 27.10.2018).

Ustawa z dnia 10.05.2018 r. o zmianie ustawy o usługach płatniczych oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2018 r., poz. 1075.

Zalan T., Toufaily E. (2017), *The Promise of Fintech in Emerging Markets: Not as Disruptive*, "Contemporary Economics", Vol. 11, No. 4, s. 415-430.

Zmieniony wniosek Komisji Europejskiej z dnia 12.09.2018 r. – Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniające: Rozporządzenie (UE) nr 1093/2010 w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru (Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego), Rozporządzenie (UE) nr 1094/2010 w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru (Europejskiego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych), Rozporządzenie (UE) nr 1095/2010 w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru (Europejskiego Urzędu Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych), Rozporządzenie (UE) nr 345/2013 w sprawie europejskich funduszy venture capital, Rozporządzenie (UE) nr 346/2013 w sprawie europejskich funduszy na rzecz przedsiębiorczości społecznej, Rozporządzenie (UE) nr 600/2014 w sprawie rynków instrumentów finansowych, Rozporządzenie (UE) 2015/760 w sprawie europejskich długoterminowych funduszy inwestycyjnych, Rozporządzenie (UE) 2016/1011 w sprawie indeksów stosowanych jako wskaźniki referencyjne w instrumentach finansowych i umowach finansowych lub do pomiaru wyników funduszy inwestycyjnych, Rozporządzenie (UE) 2017/1129 w sprawie prospektu, który ma być publikowany w związku z ofertą publiczną papierów wartościowych lub dopuszczeniem ich do obrotu na rynku regulowanym oraz Dyrektywę (UE) 2015/849 w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, COM(2018), 646 final, 2017/0230 (COD).

[www 1] <https://en.oxforddictionaries.com/definition/fintech> (dostęp: 12.10.2018).

[www 2] http://fintechpoland.com/wp-content/uploads/2016/12/FinTech_w_Polsce_bariery_i_szanse_rozwoju.pdf (dostęp: 16.10.2018).

[www 3] https://www.knf.gov.pl/dla_konsumenta/kampania_spoleczna (dostęp: 17.10.2018).

[www 4] https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/Forex_wyniki_58546.pdf (dostęp: 18.10.2018).

[www 5] https://www.knf.gov.pl/dla_rynku/fin_tech (dostęp: 17.10.2018).

NEW CONSUMER THREATS RESULTING FROM THE DEVELOPMENT OF FINTECH

Summary: The article discusses dynamic development of FinTech, understood as innovations in financial services based on modern technologies. The aim of the article is to present the threats to consumers' interests resulting from changes in this area, which are in particular the result of insufficient regulation, risk of digital exclusion, information

asymmetry, threats to privacy and cybercrime. They have been evaluated on the background of the most characteristic manifestations of FinTech development. The subject of the analysis was also attempts to regulate the FinTech sector in Poland and at the level of the European Union. For this purpose, the latest legislation has been analyzed.

Keywords: FinTech, consumer, consumer protection, financial services market.